

DOSSIER DE PREMSA

Orquestra Simfònica CAMERATA XXI

Producció Novembre 2009:

“LA TRÀGICA”

TARRAGONA · Palau de Congressos ® Divendres, 27 de novembre (20'30h)

LLEIDA · Auditori “Enric Granados” ® Diumenge, 29 de novembre (19'00h)

CAMERATA XXI. Fundació Privada

DOSSIER DE PREMSA

PRODUCCIÓ: “LA TRÀGICA”

Introducció

Schubert només va viure trenta-un anys, però amb aquest temps va poder enllestir centenars de *lieder*, desenes d'obres de cambra i nou simfonies, que conformen una de les produccions cabdals del romanticisme austríac. Així i tot, ell era del parer que el seu veí Beethoven era inigualable: “Per què he d'escriure res, si Beethoven ho és tot?” Tant si era modèstia com sincera admiració, això no va impedir que Schubert escrivís obres com la Simfonia Tràgica, un vertader homenatge a la música de Beethoven.

El concert es completa amb una obra de Beethoven, l'obertura per l'òpera “Fidelio” i amb el Concert per a piano de Joaquim Nin-Culmell (1908-2004), un dels autors catalans del segle XX amb més projecció internacional.

Comentari de David Puertas

Programa

I PART

Obertura “Fidelio”

L. van Beethoven

Concert per a piano i orquestra en Do M.

J. Nin Culmell

Allegro – Allegro molto

Andante

Vivo

DANIEL BLANCH, piano

II PART

Simfonia No.4 “Tràgica”

F. Schubert

Adagio molto – Allegro vivace

Andante

Menuetto

Allegro

TOBIAS GOSSMANN, direcció

DANIEL BLANCH, piano

Orquestra Simfònica CAMERATA XXI

Les obres

OBERTURA “FIDELIO”, DE L. VAN BEETHOVEN

Beethoven va ser el catalitzador que el Romanticisme necessitava per a fer-se present. Després d'una etapa encara regida pels principis del Classicisme, Beethoven va deixar anar les seves tensions interiors i les va convertir en música. La passió, els contrastos, els temes heroics, l'evolució en les formes i, sense dubte, la genialitat de l'autor, van fer de la seva música una forma d'art avançada al seu temps. L'única òpera que va compondre Beethoven és *Fidelio*, obra que explica l'heroïcitat de Leonora que, disfressada d'home (Fidelio), aconsegueix alliberar de la presó el seu marit Florestan. L'òpera es va estrenar el 1805, però Beethoven la va sotmetre a diverses revisions fins que va estrenar-ne la versió definitiva l'any 1814. L'obertura que escoltem avui és la que Beethoven va donar per bona, però abans n'havia arribat a escriure tres, que es coneixen amb el nom de *Leonora I*, *Leonora II* i *Leonora III*. A l'obertura de *Fidelio* predominen els temes de la feminitat i de l'heroïsmo, dos dels puntals de la música romàntica de Beethoven. Entre el públic del dia de l'estrena hi havia un músic adolescent anomenat Franz que s'acabava de vendre uns quants llibres per poder pagar-se l'entrada. El seu nom complet era Franz Schubert.

CONCERT PER A PIANO, DE J. NIN-CULMELL:

Joaquim Nin-Culmell sempre es va considerar català, malgrat que al seu currículum familiar hi coincideixen bona part dels països del planeta. El seu pare havia nascut a l'Havana, però a les poques setmanes ja el batejaven a Santa Maria del Mar de Barcelona, d'on era la família Nin. Anys després el pare va tornar a l'Havana a exercir de pianista, i allà va conèixer Rosa Culmell, filla d'un diplomàtic danès destinat a Cuba i cantant d'òpera. Es van casar i van tenir tres fills, el més petit dels quals va ser Joaquim, que seguiria la carrera musical dels seus pares. Joaquim Nin-Culmell va néixer a Berlín l'any 1908 i va morir a Califòrnia el 2004. Va estudiar a Barcelona, Nova York i París (amb Paul Dukas i per recomanació de Manuel de Falla) i va fer gires per tot el món com a pianista (havia estat alumne de Ricard Viñes). A partir dels anys 40 es va instal·lar als Estats Units, es va nacionalitzar americà, i va impartir classes a diferents universitats. Entre les seves obres destaquen el *Concert per a piano*, les *Cançons tradicionals cubanes*, les *Dotze cançons populars catalanes* i l'òpera *La Celestina* que es va estrenar pòstumament (2008).

La seva primera obra de grans dimensions és el *Concert per a piano i orquestra*. Abans havia compost diverses obres de petit format, però Manuel de Falla el va animar a compondre una obra simfònica de gran volada i el va introduir en la música d'arrel nacionalista. Segons paraules del mateix compositor: “El músic no és cap creador. No inventa: troba. Tots els compositors han estat contemporanis en el seu temps, els que se li avancen i els que s'endarrereixen, tant útils els uns com els altres per marcar la seva època. No es tracta d'inventar, sinó de seguir la petita però inefable veu interior que dicta què s'ha de fer i la manera de fer-ho. Cap teoria no ha inventat res (...) La música i els músics de les totes les espanyes i de totes les èpoques sempre han viscut dintre meu. Sóc el més celtiber de tota la família Nin-Culmell”. El *Concert per a piano* és de l'any 1946 i el va estrenar Erich Kleiber amb l'Orquestra Filharmònica de l'Havana. Onze anys després, Eduard Toldrà el va dirigir al Palau de la Música Catalana amb el mateix autor com a solista. L'obra, fresca i directa, respon a l'esquema clàssic dels tres moviments de concert, amb un aire de melodies i ritmes hispànics. En destaca el tercer moviment format per una sèrie de

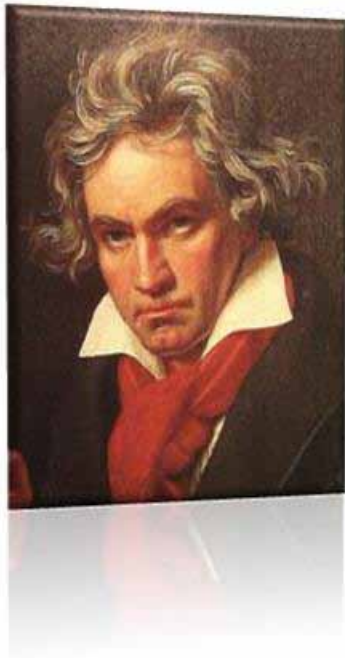
variacions (o “diferencias”, com diu l'autor utilitzant un terme de la música antiga) sobre una cançó infantil.

SIMFONIA NÚM. 4 “TRÀGICA, DE F. SCHUBERT:

Schubert només va viure trenta-un anys, però en aquest temps va poder enllestir centenars de *lieder*, desenes d'obres de cambra i nou simfonies que conformen una de les produccions cabdals del romanticisme austriac. Així i tot, ell era del parer que el seu veí Beethoven era inigualable: “Per què he d'escriure res, si Beethoven ho és tot?” Tant si era modèstia com sincera admiració, això no va impedir que Schubert escrivís obres com la *Simfonia Tràgica*. Aquesta obra va ser escrita als 19 anys (1816), i el sobrenom el va posar el mateix autor pel contrast que aquesta obra suposava respecte de les tres primeres simfonies que havia escrit. Aquelles eren lluminoses i en tonalitat major, mentre que aquesta és en tonalitat menor i respira una certa atmosfera de tensió. L'obra no es va estrenar fins vint anys després de la mort de l'autor, com tantes altres partitures de Schubert. L'estrena va ser a Leipzig fa exactament 150 anys: el 19 de novembre de 1849.

Comentaris de David Puertas

Ludwig van Beethoven

Ludwig van Beethoven va néixer a la ciutat alemanya de Bonn cap al 16 de desembre de 1770 (no se sap ben bé el dia). Va ser el gran de tres germans i el seu pare, Johann Beethoven (que també era músic i massa donat a la beguda) va voler que Ludwig fos un “nou Mozart” i des de ben petit va ensenyar-lo a tocar el piano i el violí. El pla de treball a què el sotmetia el seu pare era molt intens, sovint fins i tot brutal, però Beethoven no es va convertir en un nen prodigi a l'estil de Mozart sinó en un nen (i més tard en un jove) força introvertit i de difícil caràcter. Des de molt jove va treballar de músic per ajudar econòmicament la família.

Va conèixer els dos compositors més destacats de l'època (Haydn i Mozart) i tots dos li van pronosticar un futur brillant. Als 21 anys va deixar la ciutat de Bonn i es va instal·lar a Viena on, per donar-se a conèixer, va fer concerts com a pianista i va participar en competicions pianístiques. L'estil de Beethoven era molt més potent, emocional i fogós que el que es portava a l'època. Carl Czerny, el pedagog del

piano més reconegut del segle XIX, va escriure: “Beethoven sabia provocar en els oïdors tal efecte que sovint els ulls s'humitejaven i molts, fins i tot, ploraven obertament, doncs hi havia quelcom de meravellós en la seva expressió, al marge de la bellesa i la originalitat de les seves idees i de la forma exaltada com les transmetia”. Poc a poc, Beethoven es va anar guanyant el prestigi a la ciutat de Viena i a tota Europa. És considerat el primer compositor absolutament lliure de la història atès que mai no va treballar exclusivament per a cap noble, sinó que escrivia per encàrrec i comptava amb l'ajut d'importants mecenes.

L'any 1802 (tenia prop de 32 anys) va començar a patir sordesa. A mesura que el seu mal s'anava agreujant, Beethoven anava perdent l'esperança de curar-se. Va escriure una carta en la que explica la seva desesperació i que Déu l'ha castigat amb el pitjor dels mals per a un músic: la sordesa. Per superar el que va ser el pitjor moment de la seva vida es va capficar en la composició, i gràcies a això se'n va sortir. Naturalment, va deixar d'actuar com a pianista, però el prestigi com a compositor va anar creixent i creixent; la música la sentia dintre seu i ja no va parar de compondre. Els seus fracassos amorosos van ser continus, i aquest fet, afegit als problemes de relació que ja tenia per motiu de la sordesa i de la seva personalitat, van fer de Beethoven una ésser introvertit, capficat, i sovint malhumorat. Va morir el dia de 26 de març de 1827 als 57 anys.

Va compondre música amb absoluta llibertat, sense tancar-se en les formes preestablertes ni en les modes del moment. Va ser un gran innovador en molts aspectes, com en la utilització del metrònom, la incorporació dels trombons i el flautí a l'orquestra, el minutatge “exagerat” per aquella època de les seves obres, la inclusió de la veu humana en una simfonia, la utilització de notes “dissonants” en els quartets de corda, etcètera.

Principals obres de Beethoven:

- Nou simfonies. En destaquen la 3a “Heroica”, la 5a, la 6a “Pastoral”, la 7a i la 9a “Coral”

- Cinc concerts per a piano (destaca el núm. 5, “Emperador”), un per a violí, i un per a violí, violoncel i piano (el “Triple”)
- Trenta-dues sonates per a piano. En destaquen les sonates “Patètica”, “Clar de lluna”, “Waldstein” i “Appassionata”.
- Disset quartets de corda
- Una òpera (Fidelio)
- La Missa Solemnis

En el llit de mort, Beethoven va confessar que tenia encara alguns projectes per fer: escriure la desena simfonia, un Rèquiem, música per al Faust i, fins i tot, un mètode de piano.

Joaquim Nin-Culmell

Joaquim Nin-Culmell sempre es va considerar català, malgrat que al seu currículum familiar hi coincideixen bona part dels països del planeta. El seu pare havia nascut a l'Havana, però a les poques setmanes ja el batejaven a Santa Maria del Mar de Barcelona, d'on era la família Nin. Anys després el pare va tornar a l'Havana a exercir de pianista, i allà va conèixer Rosa Culmell, filla d'un diplomàtic danès destinat a Cuba i cantant d'òpera. Es van casar i van tenir tres fills, el més petit dels quals va ser Joaquim, que seguiria la carrera musical dels seus pares.

Joaquim Nin-Culmell va néixer a Berlín l'any 1908 i va morir a Califòrnia el 2004. Va estudiar a Barcelona, Nova York i París (amb Paul Dukas i per recomanació de Manuel de Falla) i va fer gires per tot el món com a pianista (havia estat alumne de Ricard Viñes). A partir dels anys 40 es va instal·lar als Estats Units, es va nacionalitzar americana, i va impartir classes a diferents universitats.

Principals obres de Joaquim Nin-Culmell:

- *Un Concert per a piano* (1946)
- *Cançons tradicionals cubanes*
- *Dotze cançons populars catalanes*
- L'òpera *La Celestina*, estrenada pòstumament (2008).

Textos de David Puertas

Franz Schubert

Franz Schubert (Viena, 1797-1828) va tenir mala sort per diversos motius. Per una banda, li va tocar viure a Viena al mateix temps que ho feia Beethoven: “Perquè haig d’escriure res, si Beethoven ho és tot?” va escriure en una ocasió. Per una altra banda, la relació amb el seu pare va ser molt tensa per culpa de la música: “Oblida la música i pensa en el teu futur” li deia el seu pare, mestre de professió. Però ell, tossut, va compaginar els estudis de magisteri -que va cursar per obligació- amb els de música. La seva infantesa tampoc no devia ser gens alegre: va ser el dotzè de catorze germans, però només cinc germans van arribar a la majoria d’edat. Les seves relacions amoroses tampoc van tenir èxit, com tampoc ho van tenir les relacions professionals

amb les editorials de música vieneses. Tampoc li va sortir bé la carrera d’interpret: malgrat que es defensava molt bé amb el violí, la viola, el piano i el cant, mai no va ser un virtuós i, a més, va patir diferents problemes físics per sobrecàrregues musculars i per la mala visió que tenia, defectuosament corregida per unes ulleres insuficients. Per acabar-ho d’adobar, uns quants anys de la seva vida (va morir als 31 anys) els va passar profundament amargat per la vergonya i el sentiment de culpabilitat que li suposava haver contret la sífilis (cap a l’any 1819): “Tinc por de no curar-me mai”, deia. De fet, aquesta malaltia va arribar a desenvolupar-se en ell fins al període secundari (caiguda del cabell -va haver d’utilitzar perruca-, marques vermelles per tot el cos...). A l’època de Schubert la sífilis es tractava amb mercuri, d’aquí la dita popular de l’època “Una nit amb Venus, tota la vida amb Mercuri”. Els pacients tractats amb mercuri patien enormes problemes estomacals, se’ls queien les dents i el cabell, tenien úlceres estomacals..., en fi: un desastre. Atenent el caràcter introvertit de Schubert, no és desassenyat pensar que va estar molt afectat psicològicament per aquesta malaltia. L’any 1824, però, va començar a sortir-se’n i va tornar a fer vida normal. La seva mort (1828) va produir-se a causa del tifus i no pas de sífilis (sembla ser que va contraure un microorganisme que li va provocar febre tifoide en menjar un peix en mal estat).

Malgrat el quadre més aviat pessimista que hem pintat de Schubert, amb el que sí que va tenir bona sort va ser amb els amics. En va tenir molts, i molt sincers. El van ajudar en els moments difícils i, amb ells, va practicar sovint la “música domèstica” o *Hausmusik* que tant de moda estava a la Viena d’aquella època. Els 31 anys de vida de Schubert van transcórrer, excepte petits períodes, a la ciutat de Viena. En les vetllades musicals que se celebraven a casa seva, el seu pare (mestre d’escola) tocava el violoncel i ell, segons les necessitats, tocava el violí o la viola. Aquest costum en la pràctica de la *Hausmusik* era, com hem dit, molt habitual, i les primeres obres de cambra de Schubert estan destinades a aquest ús, és a dir, a ser interpretades per músics aficionats. En el marc d’aquestes vetllades musicals a casa d’un o altre amic es van estrenar la major part de les seves obres de cambra i els seus *lieder* (a vegades no es tractava de vetllades sinó de caps de setmana sencers). Componia molt de pressa i, sovint, d’una sola tirada. Va deixar desenes i desenes d’obres per acabar. Acostumava a atendre els encàrrecs de forma immediata de manera que, si tenia alguna obra entre mans, la deixava de banda. Quan havia enllestit l’encàrrec

tornava a reprendre la feina amb l'obra anterior, però era incapaç de retrobar el mateix estat d'ànim que l'havia dut a escriure aquells compassos i la deixava inacabada.

Això no li passava solament amb peces petites, com preludis i *lieder*: va escriure entre 13 i 15 intents de simfonies, però només en va acabar 7.

Principals obres de Schubert:

- Quintet "La truita"
- 15 quartets de corda. El número 14 es titula "La mort i la donzella"
- Gran quantitat de cançons (*lieder*), entre els que destaca l'"Ave Maria" i els cicles titulats "La bella molinera" i "Viatge d'hivern"
- Una desena de simfonies, entre les que destaquen les anomenades "La Gran", "La Tràgica" i "La Inacabada"

Comentaris de David Puertas Esteve

Foto: CARLES FARGAS

ORQUESTRA SIMFÒNICA CAMERATA XXI

Va ser fundada l'any 2003 amb músics de Tarragona i de la resta del país. Des d'aleshores s'ha guanyat ràpidament el reconeixement i l'estima del públic i crítics, essent considerada una de les orquestres més notables del present i amb més projecció de futur. La Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Tarragona, Repsol i la Fundació Camerata XXI són les principals institucions públiques i privades que li donen suport.

Actualment l'orquestra presenta, dins de la seva programació anual, més de deu produccions, cicles de música de cambra i programes educatius, arribant a realitzar més de seixanta concerts l'any.

Des de la seva creació el director titular és Tobias Gossmann. Han col·laborat amb l'orquestra solistes de reconegut prestigi internacional com Chirstopher Cowie, Vasko Vassilev, Andrei Gridchuk, Wen_Sinn Yang, Leonid Gorokhov, Oleg Kogan, Rinat Ibragimov, Thomas Martin, Karl-Heinz Schütz i Ingrid Fujko Hemming.

La passada temporada l'orquestra va oferir a Tarragona la primera audició completa de l'Oratori de Nadal de J.S. Bach, així com les dues passions: "Passió segons Sant Mateu" i "Passió segons Sant Joan". El juny de 2008 l'Orquestra Simfònica Camerata XXI va ser escollida per oferir el concert oficial de presentació de la candidatura de la ciutat de Tarragona com a Capital Cultural Europea – 2016. Destacable és la seva participació, des dels seus inicis, en el prestigiós Festival Internacional Pau Casals del Vendrell.

El juny de 2009 l'Orquestra ha realitzat una gira pel Japó, actuant, entre d'altres, a l'Òpera de Tòquio i a la Symphony Hall d'Osaka, amb una assistència de més de 9.000 persones en els cinc concerts oferts.

TOBIAS GOSSMANN

Tobias Gossmann nasqué a Siegen (Alemanya) Ingressà a la “Hochschule für Musik und Darstellende Kunst” de Viena i estudià violí i piano i posteriorment direcció d’orquestra. Acabà la seva formació professional amb el diploma artístic amb distinció especial. Des de 1986 fins a 1990 Tobias Gossmann liderà el grup “Maurice Ravel” a Viena. Fou director invitat en diverses orquestres, com amb la Festival Orchestra Canford a Anglaterra, la Folkwang Kammerorchester d’Essen a Alemanya, l’Orquestra Nacional de Cambra d’Andorra, l’Orquestra de la Ràdio FM Sofia a Bulgària, l’Orquestra de la Ràdio Pilsen a

Txèquia, l’Orquestra de Cadaqués, l’Orchestre Symphonique de la Petite Camargue, l’Orquestra de la Comunitat Valenciana i l’Orquestra Oviedo Filarmonía.

L’Orquestra Nacional de Tailàndia el convidà a dirigir una nit de gala a Bangkok per a celebrar el 70è aniversari de Sa Majestat, la Reina Sirikit de Tailàndia.

Ha estat assistent en importants produccions d’òpera, com l’Òpera Estatal de Viena i l’Òpera Estatal de Munich.

Al Japó ha actuat com a director de la Super World Orchestra, en la que també hi participa com a violinista. Aquesta orquestra d’elit és dirigida per directors de fama internacional como Lorin Maazel, Zubin Mehta i Bernhard Haitink i està integrada per concertinos i solistes de les millors orquestres del món.

Entre els anys 2000 i 2003 ocupà el pòdium per a diverses retransmissions de televisió en l’“International Music Festival Tokio”.

Ha participat en nombroses retransmissions i enregistraments d’òperes i concerts amb directors, solistes i cantants de renom com Ricardo Muti, Sir Neville Marriner i Gianandrea Noseda, Peter Schneider, Plácido Domingo, Luciano Pavaroti, Alfredo Kraus, Josep Carreras, Montserrat Caballé i Edita Gruberova.

Al 1999 Tobias Gossmann dirigí l’estrena mundial del ballet “Terra Baixa” escrit pel compositor català Albert Guinovart, que s’enregistrà també en CD amb l’Orquestra Nacional de Cambra d’Andorra.

Durant 2003 i 2004 fou professor de l’Escola Superior de Música de Catalunya

Des de 2003 Tobias Gossmann és director musical de l’Orquestra “Camerata XXI”.

DANIEL BLANCH

Daniel Blanch va rebre una sòlida formació per part d'importants professors com Maria Canals i Raquel Millàs a l'Acadèmia de Música Ars Nova, de Barcelona, la seva ciutat natal. Després d'haver obtingut brillantment el títol de professor superior de piano, va realitzar estudis de perfeccionament de manera regular amb Maria Tipo i Ramon Coll, així com màster classes amb Josep Colom, Alberto Portugheis i Alícia de Larrocha. Més tard va ampliar durant cinc anys el seu repertori a París amb la prestigiosa pianista Brigitte Engerer.

Ha estat premiat en diversos concursos nacionals i internacionals, entre els quals destaquen el cicle El Primer Palau -2n premi- i el

Concurs Internacional Maria Canals de Barcelona - l'any 1993 en la categoria piano júnior (Medalla per Unanimitat) i l'any 2004 en la categoria duo sonates (Medalla per Unanimitat) amb la violinista polonesa Kalina Macuta.

Com a concertista s'ha presentat en diverses de les sales més importants d'Europa, entre les quals destaquen la Brahms-Saal del Musikverein de Viena, la St. James's Church de Londres, l'Auditori Manuel de Falla de Granada, la Sala Witold Lutoslawski de Varsòvia o l'Auditori i el Palau de la Música de Barcelona. Ha actuat amb prestigioses orquestres com la Sinfonia Varsovia, l'Orquestra Simfònica Nacional de Cuba, la Prague Chamber Orchestra, l'Orquestra Filharmònica de la Ràdio de Praga o l'Orquestra Simfònica de Xalapa, entre d'altres.

Des de l'any 2002 forma un duet estable amb la violinista polonesa Kalina Macuta. Aquesta formació ha realitzat amb gran èxit nombroses actuacions en importants festivals internacionals d'Espanya. L'any 2008 van enregistrar un disc en el que interpreten, en directe, dues Sonates per a violí i piano de Beethoven.

Ha realitzat nombrosos enregistraments discogràfics. Els dos primers van estar dedicats a obres per a piano de Schumann, Mozart i Schubert. Des de fa uns anys Daniel Blanch està duent a terme pel segell Columna Música una sèrie d'enregistraments amb la intenció de recuperar i difondre internacionalment Concerts per a piano i orquestra de compositors catalans: el 2006, va enregistrar el Concert per a piano i orquestra de Joaquim Nin-Culmell (primera gravació

mundial) i el Concerto breve de Xavier Montsalvatge al costat de l'Orquestra Simfònica Nacional de Cuba; el 2007 els tres Concerts per a piano de Carlos Surinach en el que l'acompanya la prestigiosa orquestra Sinfonia Varsovia, dirigida per Jacek Kasprzyk; i el 2009 ha tret al mercat el seu darrer disc en el que interpreta, al costat de la Podlasie Philharmonic Orchestra, dirigida per Marcin Nalecz Niesiolowski, el Concert Ibèric de Manuel Blancafort i el "Tríptico de la piel de toro" de Ricard Lamote de Grignon.

www.danielblanch.com